

ذكريات عن شرفة جودت كازي أوغلو لأحلام وعمل القاموس

م.م سنبل عدنان عمرناجي

مركز كركوك – الكلية التربوية المفتوحة – المديرية العامة لتربية كركوك – وزارة التربية

قسم اللغة التركية

CEVDET KAZIOĞLU NUN RÜYALAR BALKONUNDA

ANILAR

ESER TRANSKRİPSYON VE SÖZLÜK ÇALIŞMASI

ملخص

تقدم هذه الواسة معلومات عن حياة وأعمال جودت كازي أوغلو، أحد الشعراء الوطنيين وفي قسم المقدمة معلومات عامة عن تزيخ التركمان والأدب التركماني. في الجزء الأول، يتم تضمين حياة جودت كازي أوغلو وفنونه وأعماله ويتضمن ترجمة عمل جودت كازي أوغلو بعنوان "ذكريات على شرفة الأحلام" من تركمان كوكوك إلى تركيا التركية.

ÖZET

Bu çalışma milli şairlerden olan Cevdet kazıoğlu'nun hayatı ve eserleri hakkında bilgiler vermektedir. Giriş bölümünde Türkmen tarihi ve Türkmen edebiyatı hakkında genel bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde Cevdet kazıoğlu 'nun hayatı, sanatı ve eserlerine yer verilmiştir. Cevdet kazıoğlu'nun "Rüyalar Balkonunda Anılar" adlı eserinin Kerkük Türkmencesinden Türkiye Türkçesine aktarımı yer almaktadır. **Anahtar Kelimeler:** Türkmen, sözlük

MEMORIES ON CEVDET KAZIOĞLU'S BALCONY OF DREAMS WORK
TRANSCRIPTION AND DICTIONARY WORK

ABSTRACT

This study provides information about the life and works of Cevdet Kazoğlu, one of the national poets. In the introduction section, general information about Turkmen history and Turkmen literature is given. In the first part, Cevdet Kazıoğlu's life, art and works are included. It includes the translation of Cevdet Kazıoğlu's work titled "Memories on the Balcony of Dreams" from Kirkuk Turkmen to Turkey Turkish.

Key Words: Turkmen, dictionary

GİRİŞ

Irak Türkmen Edebiyatının tarihi gelişimi hakkında, edebiyat tarihimizde belirsizlikler olmasına rağmen Türk edebiyatından da ayrı tutulamayacağı bir gerçektir. İslami dönem Türk edebiyatının başlangıcı sayılan eserlerin ortak ürünler oluşu, Kerkük Türkmen edebiyatının, genel Türk edebiyatının güney kolu olduğunu söylenebilir.

Bilinen eserlerden hareketle İslamiyet öncesi dönem ile İslami dönem Türk edebiyatı ürünlerinin esas alınması Irak Türkmen Edebiyatının Türk edebiyatından ayrı olmadığını göstermektedir. (Şakir, 2008: 13) 20. yüzyılın başlangıcında Osmanlının çekilmesi ve İngiliz işgaliyle birlikte Irak'ta Kerkük Türkmenleri birçok soykırımla baş başa kalmış, sürgünler yaşamışlardır. Irak Devleti'nin baskıcı rejimi karşısında şair ve yazarlar sembolik imgelerle eserlerini ortaya koymak

zorunda kalmışlardır. Ayrıca vatanlarında baskı altında yaşayan ve dünyanın çeşitli yerlerine dağılmak zorunda kalan aydın insanlar, sürgünde edebiyat ve kültürlerinden vazgeçmemiş, adeta bir "Sürgün Edebiyatı" ortaya koyarak Türkmen Halkını irşat etmeye çalışmışlardır. (Şakir, 2008: 14) Kerkük Türkmenleri, 1990'lı yıllardaki Körfez krizinden ve 2003 yılındaki Amerika'nın işgalinden sonra birtakım haklar elde etmeye başlamışlardır. Bu çerçevede eğitim ve kültür alanında etkili çalışmalar yaptıkları, 300'ün üzerinde Türkmençe eğitim veren Türkmen okullarının açıldığı, şair ve yazarların serbestçe yazmaya başladıkları, kültür ve sanat çalışmalarının hız kazandığı, Türkçe yayın yapan dergi ve gazeteler çıkarıldığını görülmektedir. (Saatçi, 1996: 311-312) 20. yüzyılda Türkmen edebiyatı içerisinde Muhyettin Kabil, Mehri, Eset Naip, Hıdır Lütfü, Hicri Dede, Reşit Akif Hürmüzlü, Mehmet Sadık, Celal Rıza Efendi, Felekoğlu, Hasan Görem, Osman Mazlum, Ata Terzibaşı, Nazım Refik Koçak, Ali Marufoğlu, Mehmet İzzet Hattat, Abdullatif Benderoğlu, Salah Nevres, Nesrin Erbil, Hasan Kevser ve Ekrem Tuzlu gibi sanatçılar yetişmiştir. Bunların yanında daha nice şair ve yazar da eserleri ile Türkmen edebiyatına katkılar sunmaktadır. (Saatçi, 1996: 312) Her milletin konuştuğu bir dili olduğu gibi bu dille oluşturulan edebiyatı da vardır. Milletin hayat tarzı, yaşadığı siyasi ve sosyal olaylar ile diğer milletlerle iletişimleri ortaya koydukları eserleri etkilemiştir ve edebi alanda da bu etkilenmeden bahsetmek mümkündür. Irak Türkmenlerinin sahip olduğu edebi miras hem yazılı alanda hem de sözlü alanda bir zenginlik yaratmışsa da çeşitli zamanlarda baskıya maruz kalmıştır. Türkmen edebiyatçıları edebiyatımıza hoyrat, türkü ve yerli ağızlarla yazdıkları eserlerle katkı sağlamışlardır. (Şakir, 2008: 14) Türk edebiyatında önemli bir yeri olan Irak Türkmen edebiyatının kendine has özellikleri vardır. Bu farklılıkların meydana gelmesinde Irak'ın coğrafi konumu ve zaman içinde diğer unsurlarla etkileşime girmesi önemli olmuştur. Irak Türkmen edebiyatına şiir penceresinden bakıldığında, şiirin bahsi geçen Edebiyatın can damarı olduğu söylenebilir. Biçim ve içerik bakımından çağdaş dünya Edebiyatında kullanılmaya başlayan serbest şiir tarzıyla dünya şiirini yakalayabilmiş Türkmen şairleri bu alanda başarılı eserler vermiştir. (Küzeci, 2007: 15) Irak Türkmenlerinde serbest şiirin ilk ürünü 1950 yılının başlarında ortaya çıkmıştır. Serbest şiirin edebiyatçıları tarafından kullanılmaya başlaması ve bu tarzda yazılan şiirlerin yayınlanması "Beşir" gazetesıyla başlamıştır. Irak Türkmen edebiyatında serbest şiir tarzının varlık göstermesi bazı tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmalara genel olarak bakılacak olursa şairler eski biçimi savunanlar ve yeni biçimi yani serbest biçimi savunanlar olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. (Küzeci, 2007: 16) Bitirme tezi olarak hazırlanan bu çalışma 1983-2003 yılları arasında yaşamış olan Kerküklü halk şairi Cevdet Kazıoğlu üzerinedir. Bu çalışmada Kazıoğlu'nun hayatı, sa eserleri ele alınmıştır. Günümüze kadar şair hakkında bu denli kapsamlı ve geniş bir araştırma yapılmamıştır. Bu açıdan çalışma konusu bizim için bir cazibe merkezi Tezimizde doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Cevdet Kazıoğlu'nun Arap harfleri ile yazılmış olan eseri Latin harflerine aktarılmış buradan hareketle şiirleri incelenmiştir. "Rüyalar Balkonunda Anılar" adlı eserin Türkiye Türkçesine aktarılması amaçlanmıştır. Çalışmanın yönetem şu şekilde olmuştur, çalışmada izlenen ilk yol; şairin basılmış bir şiir kitabını ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan şiirlerin büyük bir kısmı eski harflerden yeni harflere aktarılarak metin inceleme yöntemlerine uygun olarak transkribe edilmiştir. Kerkük ağzında bulunan kapalı e, kelimelerde (é) şeklinde kullanılmıştır. Bu aktarma yapılırken "Irak Türkmen Türkçesi Sözlüğü" kullanılmıştır. Daha sonra Kazıoğlu'nun hayatı, sosyal yaşantısı, edebî yönü ve çevresiyle ilgili yazılı kaynaklar dışında Kerkük'te bulunan şairin ailesi ve kendisini yakından tanıyan şahıslarla mülakat yapılarak bilgi edinmeye çalışılmıştır. Özellikle şairin şahsiyeti, ile ilgili bilgi ve bazı hatıraları için mülakat yöntemine başvurulmuştur.

Sonuç

Umumi Türk edebiyatının bir parçası sayılan Irak Türkmen edebiyatının, araştırmacılar tarafından iki ana dönem olarak ele alınması genel kabul görmüştür. Ortak Devir Edebiyatı diye adlandırılan birinci dönem, Türklerin Irak'a gelişiyle başlayıp, Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna değin süren zaman dilimini kapsamaktadır. Bu dönem Irak Türkmen edebiyatı Türk dünyasıyla ortak bir seyir takip etmiştir. İkinci dönem ise, yeni edebiyat hareket ve gelişmelerini de içine alan, 1918 ve sonrasında günümüze kadar uzanan devri içine almaktadır. Türk kültürünün en güzel örneklerini barındıranlardan biri olan Kerkük yöresi, araştırmacılar için önemli bir saha oluşturmaktadır. Cevdet Kazıoğlu, Irak Türkmen halk edebiyatında önemli bir yere sahip olmasına rağmen, hakkında daha önce yeterli ve kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Daha önce şairin hayatı ve şiirlerine bazı edebî kitap ve antolojilerde yer verilmiş olmakla beraber, birçoğu çok sınırlı bilgilere dayanmış ve birbirlerinin tekrarından ibaret olmuştur. Bu yüzden şairin kişiliği ve şiirleri hakkında yeterince bilgi bulunmamaktadır. "Kerküklü Şair Cevdet Kazıoğlu'nun Rüyalarda Balkonunda Anılar" adını taşıyan bu tez, bir giriş kısmı ile iki bölüme ayrılmıştır. Tezin birinci bölümünde "Cevdet Kazıoğlu'nun Hayatı" başlığı altında, şairin doğumu, ailesi ve soyu, memleketi, ardından öğrenim durumu ve medenî hâli ele alınmıştır. Şairin hayatı ve edebî kişiliği ile ilgili pek çok kaynak bulunmadığı için tezimizde sınırlı bilgilere yer verilmiştir. Şairin hayatı, ailesi, çevresi, etkisi, tanınması ve eserlerinin incelenmesi için kaynak tarama yöntemi ve kişisel görüşme yöntemleri de kullanılmıştır. İkinci bölümde ise, Cevdet Kazıoğlu'nun "Rüyalarda Balkonunda Anılar" adlı eseri Arap harfleriyle yazılmıştır. Tezin asıl amacı şairin bu eserini Irak Türkmenesinden Türkiye Türkçesine aktarmaktır. Eserde bulunan bütün şiirler transkripsiyon işaretleriyle çevri yapılmıştır.

Kaynakça

- EFENDİ, Muhammet (2017). Şair Felekoğlu'nun Hayatı ve Eserleri, Musul Üniversitesi, Lisans Tezi.
- KAZIOĞLU, Cevdet, (2001) Rüyalarda Balkonunda Anılar, Kerkük: Yayın evi Kerkük akav cedesi.
- KÜZECİ, Şemsettin (2017). Milli Şair Mehmet İzzet Hattat, Ankara: Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı.
- KÜZECİ, Şemsettin, Kerkük Şairleri 2. Cilt, DGTYB Yayınları, Ankara 2007.
- MUHSİN BEHÇET ŞAKİR: Irak'ta 20. Asır Türkmen Edebiyatı, Hazırlayan: Cengiz Bayraktar, 1. Bs., İstanbul, Kerkük Vakfı, 2008.
- SAATÇI, Suphi ve AKKOYUNLU, Z. (1991). Irak Muasır Türk Şairleri Antolojisi, Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı..
- SAATÇI, Suphi: Tarihi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı, İstanbul, Tarihi Araştırmalar ve Dokümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı, 1996.
- SARIKAHYA, Kasım (1988). Çağdaş Türkmen Şairleri c. 2, Bağdat: IQ. C. Türkmen Kültür müdürlüğü.